

Prof. Dr. Celal TUNCER,
Doç. Dr. İsmail ERPER
25.11.2016/SAKARYA
ÇALIŞTAY SONUÇ BİLDİRİSİ

Sakarya İli Fındık Alanlarındaki Bitki Sağlığı Sorunları Çalıştayı Raporu

Sakarya Ticaret Borsası

Sakarya İli Fındık Alanlarındaki Bitki Sağlığı Sorunları Çalıştayı Raporu

Prof. Dr. Celal TUNCER, Doç. Dr. İsmail ERPER

25.11.2016/SAKARYA

ÇALIŞTAY SONUÇ BİLDİRİSİ

Ülkemiz fındık üretiminin yapıldığı tüm alanlarda olduğu gibi, Sakarya fındık üretim alanlarında da bazı önemli zararlılar ve hastalıklar bulunmakta olup, bunlar ekonomik olarak kayba neden olabilmektedir. Bu hastalık ve zararlılar birim alan başına düşen verimi olumsuz yönde etkilemektedir. Yüksek ve kaliteli bir verim için hastalık ve zararlılarla uygun yöntemler kullanılarak mücadele edilmesi tarımsal üretimin kaçınılmaz bir gereğidir.

FINDIK ZARARLILARI

Sakarya ili fındık üretim alanlarında çok sayıda zararlı böcek türüne rastlanmakla birlikte bazı türler daha sık ve yoğun olarak görülmektedir. Fındık yeşil kokarcası ve Amerikan beyaz kelebeği bölgedeki zararlıların başında gelmektedir. Fındık kurdu, Yazıcı böcekler ve Fındık kozalak akarı ise diğer önemli zararlılardır. Bazı lokal alanlardan ise Mayıs ve Haziran böceklerinden kaynaklanan zarar konusunda şikayetler alınmaktadır.

- 1)** Fındık yeşil kokarcası hem verimi hem de kaliteyi olumsuz etkilemektedir. Benzer zarar yapabilen çok sayıdaki tür arasında fındık bahçelerinde görülme oranı en yüksek olan türdür. Özellikle iç fındıkta “urlu iç (lekeli iç)” olarak bilinen zarar tipi hasattan sonra fark edilmekte ve ihracatçı için sorun yaratabilmektedir. Bu zararıya karşı verimi korumak amacıyla Mayıs ayında, fındık iç kalitesini korumak amacıyla Haziran-Temmuz aylarında fındık iç gelişimi döneminde mücadele yapılmalıdır. Ayrıca genç nimf dönemlerinin üzerinde beslendiği bahçelerdeki yabancı otların kontrolü zararı azaltan bir rol oynamaktadır. Bu zararıya karşı alternatif mücadele yöntemlerinin ele alınacağı yeni projelerin desteklenmesine ihtiyaç vardır.
- 2)** Amerikan beyaz kelebeği fındık bahçelerinde hemen her yıl görülmeyle beraber 4-6 yılda bir salgın yaparak önemli zarar vermektedir. Bu zararıya karşı Haziran ve Ağustos aylarında yapılacak larva kolonilerinin toplanmasına yönelik mekanik

mücadele iyi sonuç vermektedir. Eğer ilaçlı mücadele yapılacak ise yine aynı aylar içerisinde özellikle bakteriyel preparatlar kullanarak yapılması önerilmektedir.

- 3) Fındık kurdunun yoğun olduğu ve sorun yarattığı bahçelerde Mayıs ayı içinde ergin döneme karşı ilaçlama yapılmalıdır.
- 4) Yazıcı böcekler içinde yer alan 3 türe fındık bahçelerinde sık rastlanmaktadır. Bunlar *Anisandrus dispar*, *Xyleborinus saxeseni* ve *Xylosandrus germanus*'tur. Ergin çıkışları Nisan-Eylül ayları arasında olmakta ve uzun bir süreyi kaplamaktadır. Bu nedenle ilaçlı mücadele güç ve maliyetli olmaktadır. Bu zararlıların daha ziyade zayıf düşmüş ağaçları tercih etmesinden dolayı kültürel önlemlere önem verilmeli ve ağaçlar güçlü bulundurulmalıdır.
- 5) Kozalak akarı tomurcukların tahrip edilmesine ve verim kaybına neden olmaktadır. Zararının yoğun olduğu bahçelerde Kasım-Mart ayları arasında zarar görmüş tomurcuklar toplanıp imha edilmeli ve Nisan ayı ortalarından itibaren kükürt uygulaması yapılmalıdır.
- 6) Zararlılara karşı bitki mukavemetini sağlamak için bahçelerin bakımı düzenli yapılmalıdır.
- 7) Bazı zararlılara karşı ruhsatlı ilaçların bulunduğu aktif maddeler yasaklanmıştır. Bunların yerine yeni preparatlar ruhsatlandırılmalıdır.
- 8) Özellikle son birkaç yıl içinde fındık bahçelerinde *Croesus septentrionalis* (Hym.: Tenthredinidae), *Metcalpha pruniosa* (Hemiptera: Flatidae) gibi yeni zararlılar görülmüştür. Bunların zararı şimdilik düşük gözükmektedir. Bunlara karşı gerekmedikçe ilaçlı mücadele yapılmamalıdır.
- 9) Son yıllarda komşu ülke Gürcistan'ın fındık bahçelerinde salgın yapan ve yine ABD'de fındıkta zararlı olduğu saptanan *Halyomorpha halys* (Hemiptera: Pentatomidae) isimli, ülkemizde daha önce tespit edilmemiş olan zararlının ülkemize girmesi ve yayılmasının önlenmesi için gerekli karantina önlemleri alınmalıdır.
- 10) Fındık ülkemizin stratejik bir ürünü olup, yeni hastalık ve zararlı sorunlarının ortaya çıkmaması için DIŞ KARANTİNA önlemlerine azami dikkat gösterilmelidir.

FINDIK HASTALIKLARI

Fındık üretim alanlarında bazı fungal, bakteriyel ve viral hastalık etmenleri değişik oranlarda bulunabilmektedir. Ancak bunlar arasında şu anda öne çıkan Fındık Küllemesi, 2013 yılından itibaren Orta ve Doğu Karadeniz bölgesi fındık üretim alanlarında başta Ordu ve Giresun illerinde olmak üzere, son dört yılda hemen hemen tüm fındık alanlarına yayılan önemli fungal bir hastalıktır. Bu hastalığa neden olan olan *Erysiphe* (Sect. *Microsphaera*) sp., daha önceden fındık üretim alanlarında görülen ve bilinen Külleme hastalığı etmeni *Phyllactinia guttata*'dan farklı bir etmendir. Bu etmen fındık veriminde ve kalitesinde düşümlere neden olmakta ve sonuçta ekonomik olarak kayıplara sebep olmaktadır. Hastalığın mücadelesinde ise uygun yöntemler kullanıldığında başarılı sonuçlar alınabilmektedir.

Bu hastalığa karşı etkili bir mücadele için alınması gereken önlemler şu şekilde sıralanabilir;

- 1) Kültürel mücadelede inokulum kaynaklarının azaltılması için yere dökülen hastalıklı yapraklar ve bitki artıkları temizlenmeli, imha edilmeli ve bahçelerde yabancı ot mücadelesi yapılmalıdır.
- 2) Fındık bahçelerinde hastalık etmeninin gelişmesini engellemek amacı ile iyi bir hava sirkülasyonu ve güneşlenme sağlayacak şekilde budama, dip sürgünü temizliği yapılmalı ve özellikle yeni kurulacak bahçelerde uygun dikim aralığı mesafelerine dikkat edilmelidir.
- 3) Kimyasal mücadele için hastalığın ilk kez görüldüğü bahçelerde belirtiler görülür görülmez ilaçlamaya başlanmalı, daha önce hastalığın görüldüğü alanlarda ise meyve (çotanak) bağlama döneminde ilaçlamaya başlanmalıdır. Ancak iklim koşulları, bitki fenolojisi ve hastalığı biyolojisi için uygun olması durumunda daha erken (yaprakların daha küçük olduğu) dönemde ilaçlamaya başlanabilir.
- 4) Kimyasal mücadelede tavsiye edilen fungusitlere ilave olarak yeni fungusitlerin ruhsatlandırılması, kullanılacak fungusitlere karşı dayanıklılığın ortaya çıkmaması veya geciktirilebilmesi için, kullanılan fungusitlere karşı duyarlılık düzeyinin sürekli olarak izlenmesi ve buna göre ilaçlama programlarına yön verilmesi gerekir.
- 5) Ülkemiz fındık alanlarına yeni girmiş olan bu Külleme hastalığı için önceden tahmin ve erken uyarı çalışmaları yapılabilir.

- 6) Kimyasal mücadeleye alternatif başka mücadele yöntemlerinin araştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı, özellikle biyolojik preparatların külleme etmenine karşı kullanım olanakları araştırılmalı ve etkili bulunanlar ilaçlama programlarına dahil edilmelidir.
- 7) Fındık yetiştiriciliğinde kullanılacak fidanların hastalıklar (fungal, bakteriyel, viral)'dan arı olması ve sertifikalı fidanların kullanılması önemlidir.